

UCHWAŁA

Dnia 14 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych:

Prezes SN Krzysztof Wiak (przewodniczący)

SSN Leszek Bosek

SSN Paweł Czubik

SSN Tomasz Demendecki

SSN Marek Dobrowolski

SSN Elżbieta Karska

SSN Paweł Księżak

SSN Joanna Lemańska

SSN Oktawian Nawrot

SSN Janusz Niczyporuk

SSN Grzegorz Pastuszko

SSN Tomasz Przesławski

SSN Adam Redzik

SSN Mirosław Sadowski

SSN Aleksander Stępkowski

SSN Maria Szczepaniec

SSN Paweł Wojciechowski (sprawozdawca)

SSN Grzegorz Żmij

Protokolant Przemysław Szuty

po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym w dniu 14 maja 2025 r.,

z udziałem Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej oraz Prokuratora Generalnego, sprawy ważności wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w okręgu wyborczym nr [...] przeprowadzonych w dniu 16 marca 2025 r.,

na podstawie sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej z wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w okręgu wyborczym

nr [...] przeprowadzonych w dniu 16 marca 2025 r., po uwzględnieniu obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej z 17 marca 2025 r. o wynikach wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 16 marca 2025 r. (Dz. U. 2025, poz. 354), na podstawie art. 101 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 1997, Nr 78 poz. 483 ze zm.) oraz art. 244 § 1 w zw. z art. 258 w zw. z art. 283 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (tekst jedn. Dz. U. 2025, poz. 365),

stwierdza ważność wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w okręgu wyborczym nr [...] przeprowadzonych w dniu 16 marca 2025 r.

Krzysztof Wiak
Leszek Bosek
Paweł Czubik
Tomasz Demendecki
Marek Dobrowolski
Elżbieta Karska
Paweł Księżak
Joanna Lemańska
Oktawian Nawrot
Janusz Niczyporuk
Grzegorz Pastuszko
Tomasz Przesławski
Adam Redzik
Miroslaw Sadowski
Aleksander Stępkowski
Maria Szczepaniec
Paweł Wojciechowski
Grzegorz Żmij

[A.W.]

UZASADNIENIE

1. Podstawą prawną przeprowadzenia wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej jest art. 283 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (tekst jedn. Dz.U. 2025, poz. 365, dalej: „k.wyb.”), zgodnie z którym Prezydent Rzeczypospolitej zarządza wybory uzupełniające do Senatu w przypadku: (1) śmierci senatora; (2) upływu terminu do wniesienia odwołania od postanowienia Marszałka Senatu o wygaśnięciu mandatu; (3) nieuwzględnienia odwołania od postanowienia Marszałka Senatu o wygaśnięciu mandatu przez Sąd Najwyższy.

2. W związku ze zrzeczeniem się w dniu 15 listopada 2024 r. przez X. Y. mandatu Senatora RP oraz upływem terminu do wniesienia odwołania od postanowienia Marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 listopada 2024 r. w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia z dniem 17 listopada 2024 r. mandatu senatora X. Y., wybranego w okręgu wyborczym nr [...], ze względu na objęcie przez jego osobę w dniu 18 listopada 2024 r. funkcji [...], Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 15 stycznia 2025 r., na podstawie art. 283 § 1 pkt 2 k.wyb., zarządził wybory uzupełniające do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w województwie [...], w okręgu wyborczym nr [...] obejmującym część obszaru miasta na prawach powiatu K.: [...], z siedzibą Okręgowej Komisji Wyborczej w K. – do mandatu, którego wygaśnięcie stwierdził Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, wyznaczając ich datę na niedzielę 16 marca 2025 r.

3. Zgodnie z art. 101 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm., dalej: „Konstytucja RP”), ważność wyborów do Sejmu i Senatu stwierdza Sąd Najwyższy. Zgodnie zaś z art. 244 § 1 w zw. z art. 258 k.wyb., Sąd Najwyższy, na podstawie sprawozdania z wyborów przedstawionego przez Państwową Komisję Wyborczą oraz opinii wydanych w wyniku rozpoznania protestów, rozstrzyga o ważności wyborów oraz o ważności wyboru senatora, przeciwko któremu wniesiono protest. W postępowaniu stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 622, dalej: „u.SN”). Zgodnie z art. 244 § 2

w zw. z art. 258 k.wyb. rozstrzygnięcie, o którym mowa w art. 244 § 1, Sąd Najwyższy podejmuje w formie uchwały, nie później niż w 90 dniu po dniu wyborów, na posiedzeniu z udziałem Prokuratora Generalnego i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej.

4. Na podstawie art. 26 § 1 pkt 2 u.SN, stwierdzanie ważności wyborów należy do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Zgodnie z treścią art. 244 § 1a k.wyb., uchwała podejmowana jest w składzie całej Izby.

5. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z 11 stycznia 2024 r., I NSW 1237/23 „umocowanie konstytucyjne, ustrój i zasady wyboru Sejmu i Senatu RP oraz innych konstytucyjnych organów Rzeczypospolitej Polskiej, a także stosunki ustrojowe łączące posłów i senatorów z Rzeczpospolitą Polską, nie są i nie mogą być regulowane prawem Unii Europejskiej. W utrwalonym orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego podkreśla się, że ani art. 90 ust. 1, ani art. 91 ust. 3 Konstytucji RP nie mogą stanowić podstawy do przekazania organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencji w tym zakresie (zob. m.in. wyroki pełnego składu Trybunału Konstytucyjnego z: 11 maja 2005 r., K 18/04; 24 listopada 2010 r., K 32/09; 7 października 2021 r., K 3/21). Ponadto, w świetle Traktatu o Unii Europejskiej nie ulega wątpliwości, że podstawowe struktury konstytucyjne państw członkowskich Unii Europejskiej znajdują się poza zakresem regulacji Unii Europejskiej (art. 4 ust. 2 TUE). Umocowanie konstytucyjne i ustawowe Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych do prowadzenia abstrakcyjnego postępowania w przedmiocie ważności wyborów do Sejmu i Senatu RP nie jest objęte zakresem prawa Unii Europejskiej oraz jego wykładni dokonywanej przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Stwierdzenie ważności wyborów następuje w procedurze, w której biorą udział jedynie organy państwa i nie dokonuje się w nim rozstrzygnięcie o indywidualnych prawach podmiotów prywatnych, a tym samym znajduje się całkowicie poza zakresem zastosowania art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, którego właściwość ogranicza się wyłącznie do rozstrzygania o prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym lub o zasadności oskarżenia

w sprawie karnej, i nie obejmuje nawet indywidualnych praw politycznych, wynikających z prawa wyborczego (zob. Pierre-Bloch przeciwko Francji, 21 października 1997, § 50 51; Brike przeciwko Łotwie (dec.), skarga nr 47135/99, 29 czerwca 2000; Ždanoka przeciwko Łotwie (dec.), skarga nr 52278/00, 6 marca 2003; Karimov przeciwko Azerbejdżanowi, skarga nr 12535/06, 25 września 2014, § 54; Barski i Świączkowski przeciwko Polsce, skarga nr 13523/12 i 14030/12, 2 lutego 2016 r., § 57).” Stanowisko to Europejski Trybunał Praw Człowieka potwierdził, uznając 12 listopada 2020 r. za niedopuszczalną *ratione materiae* skargę nr 42044/2020, w której domagano się stwierdzenia naruszenia art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka poprzez orzekanie przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych o ważności wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2020.

6. Ze sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej z marca 2025 r. wynika, że Komisja na podstawie posiadanych dokumentów i informacji o przebiegu głosowania i wyborów nie stwierdziła naruszeń, które w jej ocenie miałyby wpływ na wynik wyborów.

7. Do Sądu Najwyższego wpłynął jeden protest przeciwko ważności wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w okręgu wyborczym nr [...], który pozostawiono bez dalszego biegu z uwagi na fakt, że nie spełniał warunków formalnych, które pozwalałyby na jego merytoryczne rozpoznanie. Wnoszący protest nie sformułował żadnego zarzutu co do naruszenia przepisów prawa, które uprawdopodobniałyby istnienie nieprawidłowości podczas głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w okręgu wyborczym nr [...] przeprowadzonych w dniu 16 marca 2025 r. Wnoszący protest nie wskazał także dowodów na okoliczność istnienia takich nieprawidłowości. Ograniczył się do przedstawienia ogólnych uwag na temat ważności wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 8 października 2000 r. i uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2000 r. w sprawie III SW 87/00, co nie pozostaje w związku z wyborami uzupełniającymi do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 marca 2025 r. i nie mieści się w przedmiotowych ramach protestu wyborczego. Po drugie, protest pozostawiono

bez dalszego biegu z uwagi na jego wniesienie w formie elektronicznej. Przepisy Kodeksu wyborczego wymagają złożenia protestu przeciwko ważności wyborów „na piśmie”, nie przewidując złożenia protestu w formie elektronicznej, w tym za pośrednictwem platformy ePUAP.

8. Prokurator Generalny w piśmie z dnia 17 kwietnia 2025 r. przedstawił stanowisko w sprawie i wniósł o podjęcie uchwały stwierdzającej ważność wyborów uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w okręgu wyborczym nr [...] przeprowadzonych w dniu 16 marca 2025 r. Prokurator Generalny wskazał, że mając na względzie treść sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej należy uznać, że wybory uzupełniające do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w okręgu wyborczym nr [...] w dniu 16 marca 2025 r. odbyły się zgodnie z prawem i w sposób opisany przez Kodeks wyborczy, a podczas głosowania nie doszło do incydentów czy też zdarzeń, które wpływałyby na przebieg głosowania czy też wynik wyborów. W treści pisma sformułował wnioski o wyłączenie sędziów, Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz o przekazanie sprawy do rozpoznania Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, które jako abstrakcyjne i konstrukcyjnie wadliwe nie podlegały rozpoznaniu (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 26 lipca 2019 r., I NOZP 1/19; postanowienie TSUE z 9 stycznia 2024 r., C-658/22).

9. Biorąc pod uwagę treść sprawozdania z wyborów przedstawionego przez Państwową Komisję Wyborczą, jak również mając na względzie złożony protest przeciwko ważności wyborów lub ważności wyboru senatora, na podstawie art. 101 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 244 § 1 w zw. z art. 258 w zw. z art. 283 k.wyb., orzeczono jak w sentencji.

Zdanie odrębne do uchwały i uzasadnienia złożyli SSN Leszek Bosek i SSN Grzegorz Żmij.

Prezes SSN Krzysztof Wiak	
SSN Leszek Bosek	
SSN Paweł Czubik	
SSN Tomasz Demendecki	

SSN Marek Dobrowolski	
SSN Elżbieta Karska	
SSN Paweł Księżak	
SSN Joanna Lemańska	
SSN Oktawian Nawrot	
SSN Janusz Niczyporuk	
SSN Grzegorz Pastuszko	
SSN Tomasz Przesławski	
SSN Adam Redzik	
SSN Mirosław Sadowski	
SSN Aleksander Stępkowski	
SSN Maria Szczepaniec	
SSN Paweł Wojciechowski	
SSN Grzegorz Żmij	

Zdanie odrębne SSN Leszka Boska
do uchwały składu całej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych
Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2025 r. stwierdzającej ważność wyborów
uzupełniających do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w okręgu wyborczym nr
[...] przeprowadzonych w dniu 16 marca 2025 r.

1. Zgłaszam zdanie odrębne do uchwały i uzasadnienia Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 14 maja 2025 r., sygn. I NSW 3/25.
2. Ramy prawne przeprowadzania wyborów do Senatu RP określa bezpośrednio Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, Nr 78, poz. 483 ze zm.; dalej: Konstytucja RP). Z art. 100 ust. 1-2 Konstytucji RP wynika, że sama Konstytucja RP gwarantuje zarówno partiom politycznym, jak i wyborcom swobodę zgłaszania kandydatów w wyborach parlamentarnych oraz ustanawia zakaz kandydowania równocześnie do Sejmu i Senatu RP. Artykuł 97 ust. 2 Konstytucji RP ustanawia podstawowe zasady prawa wyborczego: powszechność, bezpośredniość i tajność. Konstytucja RP zalicza przy tym do materii konstytucyjnej tryb i warunki stwierdzania ważności wyborów przez Sąd Najwyższy. Artykuł 101 ust. 1 Konstytucji RP przesądza, że <<ważność wyborów do Sejmu i Senatu stwierdza Sąd Najwyższy>>, a art. 101 ust. 2 Konstytucji RP - zgodnie z polską tradycją ustrojową - gwarantuje każdemu wyborcy publiczne podmiotowe <<prawo zgłoszenia do Sądu Najwyższego protestu przeciwko ważności wyborów na zasadach określonych w ustawie>>. Dodatkowo art. 100 ust. 3 Konstytucji RP odsyła do ustawy - *de lege lata* ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2025. poz. 365; dalej w skrócie: „k.wyb.”) - w zakresie zasad i trybu zgłaszania kandydatów i przeprowadzania wyborów oraz warunków ważności wyborów. Kodeks wyborczy nie precyzuje jednak warunków stwierdzenia ważności wyborów.
3. Zgodnie z art. 244 § 1 w zw. z art. 258 k.wyb., Sąd Najwyższy rozstrzyga w przedmiocie ważności wyborów do Senatu RP na podstawie sprawozdania z wyborów przedstawionego przez Państwową Komisję Wyborczą oraz opinii wydanych przez Sąd Najwyższy w wyniku wniesienia protestów wyborczych w składzie całej właściwej izby, na posiedzeniu z

udziałem Prokuratora Generalnego i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej.

4. Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że sprawozdanie Państwowej Komisji Wyborczej z wyborów uzupełniających do Senatu RP w okręgu wyborczym nr [...], przeprowadzonych w dniu 16 marca 2025 r., wskazuje, że nie ma podstaw do stwierdzenia nieważności wyborów. Państwowa Komisja Wyborcza nie stwierdziła naruszeń, które miałyby wpływ na wynik wyborów. Także Prokurator Generalny wniósł o stwierdzenie ważności wyborów uzupełniających do Senatu w okręgu wyborczym nr [...]. Do analogicznych wniosków prowadzi analiza opinii protestowych Sądu Najwyższego dotyczących wyborów uzupełniających przeprowadzonych w dniu 16 marca 2025 r. Biorąc pod uwagę powyższe zbieżne oceny i poczynione w niniejszym postępowaniu ustalenia prawne i faktyczne, należy uznać, że nie ma podstaw do stwierdzenia nieważności wyborów uzupełniających do Senatu RP w okręgu wyborczym nr [...], przeprowadzonych w dniu 16 marca 2025 r.
5. To co uzasadnia zgłoszenie zdania odrębnego do uchwały i jej uzasadnienia,
to wadliwość postępowania, które doprowadziło do jej wydania.
6. Po pierwsze, w utrwalonym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. wyrok wielkiej izby TSUE z dnia 21 grudnia 2023 r., C-718/21 ECLI:EU:C:2023:1015 – oraz następujące po nim orzeczenia formalne: postanowienie TSUE z dnia 9 kwietnia 2024 r., C-22/22 i następne), przesądzono, że okoliczności ukształtowania i sposób działania Krajowej Rady Sądownictwa, na podstawie przepisów ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018 r., poz. 3), wskazuje, że obecna Rada nie jest organem niezależnym i gwarantującym sędziom niezawisłość, a sądom niezależność, w tym Sądowi Najwyższemu – Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Ukształtowana przez tak działającą obecnie Radę Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN i wydawane przez nią orzeczenia, obarczone są wadą procesową. W

orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej podkreślono, że powyższe ustalenia dotyczą także spraw i orzeczeń protestowych oraz innych spraw z zakresu prawa publicznego przypisanych ustawą krajową do właściwości Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (pkt 52,66).

7. Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wynika, że w systemie sądowym państw członkowskich Unii Europejskiej nie może działać sąd, który nie może zadawać pytań prejudycjalnych Trybunałowi Sprawiedliwości, ponieważ system odesłania prejudycjalnego ma fundamentalne znaczenie dla spójności i jednolitości prawa Unii (utrwalone orzecznictwo od wyroku wielkiej izby Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 6 marca 2018 r., C-284/16, ECLI:EU:C:2018:158). W wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 21 grudnia 2023 r., C-718/21 oraz w kolejnych w/w orzeczeniach TSUE przesądzono, że Sąd Najwyższy – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie może zadawać pytań prejudycjalnych a Trybunał Sprawiedliwości nie może na zadane pytania odpowiedzieć merytorycznie, skoro Izba w obecnym kształcie nie mieści się w strukturalnych ramach porządku prawnego Unii.
8. Do podobnych wniosków doszedł Europejski Trybunał Praw Człowieka, w szczególności w wyroku pilotażowym wielkiej izby z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie Wałęsa przeciwko Polsce (skarga nr 50849/21). Wyznaczył w tym wyroku termin na usunięcie stwierdzonej wady procesowej ostatecznie na dzień 24 listopada 2025 r.
9. Także w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w tym w uchwale składu siedmiu sędziów SN z dnia 8 stycznia 2020 r., I NOZP 3/19, mającej moc zasady prawnej, stwierdzono jednomyślnie, że SN w granicach kognicji ma obowiązek badania niezależności Krajowej Rady Sądownictwa, ponieważ prawo Unii Europejskiej wymaga zagwarantowania niezależności sądów i niezawisłości sędziów. W uchwale tej i dalszym orzecznictwie Sąd Najwyższy podkreślał, że sposób działania obecnej Krajowej Rady Sądownictwa ma znaczenie

zarówno dla oceny samej Rady i jej uchwał, jak i dla oceny niezależności sądów i niezawisłości sędziów powołanych przez Prezydenta RP na podstawie uchwał tej Rady.

10. Ponadto, Konstytucja RP ufundowana jest na założeniu jedności porządku prawnego. Z powyższego wynika, że skoro z mocy artykułu 9 Konstytucji RP Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego oraz z mocy art. 91 ust. 2 Konstytucji umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową, a art. 91 ust. 3 Konstytucji stanowi, że jeżeli wynika to z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy konstytuującej organizację międzynarodową, prawo przez nią stanowione jest stosowane bezpośrednio, mając pierwszeństwo w przypadku kolizji z ustawami, to Sąd Najwyższy, jako sąd ostatniej instancji, nie może bagatelizować znaczenia prawa Unii, a tym bardziej podkreślać, że nie ma ono żadnego znaczenia dla wykładni i stosowania ustawy krajowej sprzecznej z prawem Unii. Takie postępowanie nie jest lojalne wobec obywateli Polski, innych państw członkowskich Unii oraz organów państwa polskiego. Postępowanie większości składu orzekającego w niniejszej sprawie potwierdza tylko, że stwierdzona w utrwalonym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wada procesowa polegająca na braku zewnętrznych oznak niezależności Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego z całą mocą ujawniła się także w niniejszym postępowaniu, a orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest w pełni uzasadnione.

11. Po drugie, przepisy k.wyb. gwarantują Przewodniczącemu Państwowej Komisji Wyborczej oraz Prokuratorowi Generalnemu prawo do udziału w postępowaniu

w sprawach protestowych oraz w przedmiocie ważności wyborów na prawach uczestnika postępowania. Postępowanie nieprocesowe pozwala najpełniej uwzględnić interes publiczny. Z tego względu także inne postępowania służące rozstrzygnięciu spraw publicznych, w tym

postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym są wzorowane na postępowaniu cywilnym, a przepisy i zasady tego postępowania znajdują zastosowanie w tzw. sprawach i postępowaniach ustrojowych: wprost, odpowiednio lub co najmniej *per analogiam*. Tak ukształtowane postępowanie pozwala najpełniej uwzględnić interes publiczny, zgodnie z zasadami skargowości, prawdy i instrukcyjności. Od dekad nie ulega wątpliwości, że Sąd Najwyższy w sprawach publicznych stosuje Kodeks postępowania cywilnego (por. choćby uchwała składu siedmiu sędziów SN z 23 października 1995 r., III SW 8/95).

12. Z przepisów Kodeksu wyborczego wynika, że Przewodniczący PKW oraz Prokurator Generalny dysponują nie tylko ogólnym prawem bycia wysłuchanymi w postępowaniu, ale szczególnymi ustawowymi gwarancjami uczestnictwa w obu fazach postępowania (protestowym i w przedmiocie ważności wyborów), w tym formułowania istotnych stanowisk, które Sąd Najwyższy ma obowiązek rozważyć z urzędu oraz składania wszelkich żądań (wniosków) i stanowisk służących sprawnemu, obiektywnemu i wszechstronnemu zbadaniu protestów wyborczych oraz rozpoznaniu sprawy w przedmiocie ważności wyborów.
13. Konstytucja RP wymaga rzetelnego ukształtowania procedur działania organów władzy publicznej, w tym procedury stwierdzania przez Sąd Najwyższy ważności wyborów. Szczegółowe wnioski w tym zakresie są wyprowadzane w utrwalonym orzecznictwie z zasad demokratycznego państwa prawnego, a w tym z zasad sprawiedliwości/rzetelności proceduralnej (art. 2 Konstytucji RP). Do tych wymogów w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego zalicza się bezstronność i obiektywizm oraz uzasadnianie rozstrzygnięć (wyroki TK z: 31.03.2005 r., SK 26/02; 16 stycznia 2006 r., Sk 30/05; 26 lutego 2008 r., SK 89/06). Zasady te są wspólne tradycjom konstytucyjnym państw członkowskich Unii Europejskiej, a do zasad tych niewątpliwie zaliczają się także „*gwarancje niezawisłości i bezstronności [które] wymagają istnienia zasad, w szczególności składu organu, powoływania jego członków, okresu trwania ich kadencji oraz powodów ich wyłączenia lub odwołania*,”

pozwalających wykluczyć, w przekonaniu jednostek, wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niepodatności tego organu na czynniki zewnętrzne oraz jego neutralności względem ścierających się przed nim interesów” (por. wyrok TSUE z 6 października 2021, C-487/19, pkt. 102 i cytowane tam orzecznictwo). Z konstytucyjnymi zasadami sprawiedliwości proceduralnej, a tym bardziej z przepisami k.p.c., do których stosowania odsyła k.wyb., nie jest zgodne pozostawienie bez rozpoznania wniosku o wyłączenie imiennie wskazanych sędziów wyznaczonych do rozpoznania sprawy w przedmiocie ważności wyborów. Sam fakt, że postępowanie ma znamiona postępowania abstrakcyjnego w żadnym razie nie oznacza, że nie podlega ono regułom rzetelności postępowania. Jest to oczywiste, jeśli uwzględni się choćby fakt, że także w postępowaniach abstrakcyjnych prowadzonych przez Trybunał Konstytucyjny wnioski o wyłączenie są koniecznym elementem procedury. Było to oczywiste dla orzecznictwa i nauki nawet wówczas, gdy w ustawie z 1985 r. o TK nie było przepisu wprost określającego podstawę i warunki wyłączenia sędziów TK. Niezależnie więc od oceny sformułowanego przez PG wniosku, a nawet oceny jego dopuszczalności, tego rodzaju wniosek, w szczególności z uwagi na fakt, że został wywiedziony przez podmiot z mocy prawa uczestniczący w postępowaniu i mający obowiązek stać na straży praworządności (art. 7 Konstytucji RP), powinien zostać oceniony w trybie jurysdykcyjnym przez wyznaczony do tego celu skład orzekający Sądu Najwyższego – co oczywiście skład, którego ten wniosek nie dotyczy.

14. Podsumowując, stwierdzone wady procesowe wymagają usunięcia. Wynika to zarówno z obowiązku uszanowania postanowień Konstytucji RP (i jej uregulowań kolizyjnych), jak i zapewnienia zgodności polskiego prawa z prawem Unii Europejskiej. Z uwagi na doniosłość demokratycznych wyborów w demokratycznym państwie prawnym o ważności wyborów powinien orzekać Sąd Najwyższy w pełnym składzie, a Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych powinna zostać zniesiona w jej obecnym kształcie.

[SOP]

[a.]